

ТРИЗУБІК - REVUE HEBDOMADAIRE - **TRIDENT**
UKRAINIENNE

ORGANE DE LA LUTTE POUR L'INDÉPENDANCE DE L'UKRAINE

FONDÉ LE 15 OCTOBRE 1925 PAR SIMON PETLURA

Число 7 (657) Рік вид. XV. 19 лютого 1939 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr

Париж, неділя, 19 лютого 1939 року.

В цьому числі «Тризуба», в статті, що висвітлює стан, в якому знаходиться забезпечення фаховими професорськими силами вищих шкіл на сов. Україні, читач знайде картину, що являється спільною для майже всіх ділянок життя на нашій батьківщині, яку от уже другий десяток літ посідає в кривавому володінні совітська Москва. Чи візьмемо медицину, чи залізницю, чи якусь іншу технічну галузь, скрізь ми знайдемо те саме — низький рівень кваліфікації спеціалістів і їх недостатнє число.

Претендуючи на володіння і керування нашим краєм, Москва нездібна одначе, не в силі забезпечити його потрібним числом необхідних спеціалістів. Нема що вже говорити про те, яка частина з тих спеціалістів, що працюють на сов. Україні, являється українцями, що на оці мають перед усім добро свого краю, своєї батьківщини, а не пануючої Москви.

Цей стан ставить перед нами у всій його величині питання українських кадрів, українських спеціалістів, і саме тепер тим більше, коли наступив перелом, що наближує нас швидкими темпами до відновлення української державности.

Маємо щастя посідати свої наукові організації і інститути на чужині, наукові товариства і навіть наші високі школи. І на них, в умовах невідрадної дійсності, спадає велике завдання ще більше як до цього часу, дбати про поповнення ще на чужині необхідних для України кадрів.

Правда, всі ті наші наукові установи й організації зробили все можливе, що від них залежало. В результаті їх праці маємо на чужині сформованих не тільки нових українських спеціалістів, а й молодих учених. Коли підіймаємо тут питання про підсилення їх праці, то головним чином звертаємось тим до тих українців, що могли б скористати з існування різних можливостей до набуття кваліфікацій або до їх удосконалення. Можливо ще є час перед поворотом на батьківщину придбати собі можливість по поверті на звільнену Україну працювати в передових шерегах її культурних робітників.

Маємо тисячі молодої української інтелігенції, що сформувалася під час перебування на еміграції те-ж і по чужих наукових закладах по різних країнах. Як не імпозантним являється число цієї європейськи-освіченої нашої інтелігенції, все-ж мало її буде, щоб обняти належним способом всі ділянки українського життя.

Тому, поки ще є час, гаслом для тих українців, що можуть і хочуть учитися, хай буде: — вперед, до здобуття знання!

В И Ш І Ш К О Л И В С О В . У К Р А І Н І

В 1938-1939 ак.р. в сов. Україні є 117 вузів (вищих навчальних закладів), де навчається 110 тисяч студентів.

Педагогічний персонал вузів, за признанням народнього комісара освіти Г. Хоменка *), є кількісно недостатній, а якісно не вповні задовольняючий.

---

*) Г.С. Хоменко. Вища школа і підготовка радянських спеціалістів. «Комуністична Освіта», ч. 11, 1938.

Так, згідно з затвердженим розкладом, для роботи у вищих навчальних закладах, що є під віданням народнього комісаріяту освіти, потрібно було б мати в 1938-1939 ак. році: професорів — 463, доцентів — 973, старших викладачів — 153, асистентів — 843, викладачів — 395, а в дійсності є: професорів і тимчасово виконуючих обов'язки професорів — 388, доцентів і виконуючих обов'язки доцентів — 721, асистентів — 798, старших викладачів — 138, викладачів — 367.

Ото-ж не вистачає 415 працівників.

Справа з підготовою наукових працівників через аспірантуру стоїть не зовсім гаразд. Так, в київському університеті відсів аспірантів від 1930 р. доходив до 80 відс., з 60 аспірантів лише двоє захистали дисертації *).

Досить зле стоїть тако-ж справа з виданням підручників для вузів, особливо для педагогічних інститутів. Так, народній комісаріат освіти запланував видати для педагогічних інститутів на 1938-1939 ак.р. 35 назв підручників з загальним тиражем 280,5 тис. примірн., але на 10 вересня 1938 р. цей план був виконаний в такому обсязі: видано 8 назв з тиражем 72,4 тис. примірників. Напр., з мови і літератури видано замість 5 назв лише одну, з педагогіки замість 6 назв видано лише одну, з історії замість 7 назв видано лише три.

Слід вказати, що багато професорів не тільки не бажає брати участі в складанні підручників, але й рішуче ставиться проти стенографування своїх лекцій, добре розуміючи їх невисоку вартість.

Цей факт тако-ж свідчить про недостатній рівень наукової кваліфікації багатьох працівників у вищих школах сов. України.

Ст. Сіропольо

---

*) В. М. Васильева. К итогам первого Всесоюзного совещания работников высшей школы (13-17 мая 1938 г.). «Советская Педагогика», No 7, 1938.

Україна, українська еміграція і українське населення в європейських державах являються авангардом в боротьбі Європи проти Московщини. Ця частинна залежність справи української державної самостійності від Європи не є ані трохи протилежною засаді української «самовистачальності», яку обстоюють де-які українські кола. Органічний зв'язок України з Європою датується не від десятків років, а від століть. Участь царської Росії в світовій війні була збройною інтервенцією в європейських справах, що мала на меті перед усім здобуття українських земель Австро-Угорщини та придушення наслідком цього українського руху в межах самої Росії. Отже український рух спричинився в значній мірі до участі Росії в світовій війні, був таким чином і де-якій мірі причиною, а не наслідком цієї війни. Відповіддю на цю московську інтервенцію в Європі була інтервенція Центральних Держав в Росії, що спричинилась до відокремлення західних провінцій Росії та тимчасового повернення державної самостійності поневолених націй з Україною на чолі. Інтервенцію побідних тоді держав Антанти в напрямі відновлення старої Росії шляхом підтримання Денікіна і Врангеля було спрямовано не стільки проти самих поневолених націй, що здобули свою самостійність, як проти Німеччини в цілях повернення передової «рівноваги», отже була вислідом відносин між самими великими державами.

Таким-же вислідом цих відносин була порапалівська політика самої Німеччини супроти ССР. Не для оправдання Німеччини, якого вона тепер потребує менше, ніж колись, а для зрозуміння українсько-німецьких відносин, належить згадати, що рапалівську політику провадила Німеччина, знесилена світовою війною і внутрішньою суспільно-політичною кризою, виключена фактично із спільноти європейських великодержав. Німецько-московське зближення тривало зрештою в часі НЕП'у і «українізації»; оскільки воно впливало на тодішнє тимчасове поліпшення становища совітської України, є вже властиво питанням історичним, що до теми, порушеної тут властиво не належить. Але для характеристики сучасного політичного становища не зайвим буде зазначити, що противобольшевицьке становище III Німецької Держави є з загально-європейського погляду остільки-ж продовженням акції імператорської Німеччини воєнної доби, як політика Франко-московського пакту є з того-ж загально-європейського погляду продовженням політики підтримання Денікіна і Врангеля. В рямцях європейсько-московських відносин є німецька

інтервенція тезою, антитезою якої є французька інтервенція. Синтезою їх обох є політика мюнхенської конференції разом з приступленням Італії до активної політики на Сході Європи. З фактом цієї мюнхенської синтези маємо числитися тим більше, що одним із посередніх її наслідків було й утворення Карпатської України, як федеративної частини нової держави чехів, словаків і українців. Окремої уваги заслуговує при тій та обставина, що в цій події відіграли ту-ж саму роллю ті-ж самі чинники, що й у війні України за її самостійність, а саме, стремління української нації до незалежності і незмінне противенство між Європою та Московщиною. Цим лише можна з'ясувати, що здійснення права нації на самоозначення на дрібній частині української території, де мешкає не багато більше одного відсотка української нації, викликало тому могутню політичну реакцію в цілій Європі.

Події останнього часу вимагають виразного зазначення становища України, в лиці цілого українства по цім боці кордону, супроти Європи та устійнення відносин між проводом української еміграції і проводами українського громадянства на українських землях. Додержання загально-української тактики що - до Європи є необхідною передумовою кожної успішної політичної акції та й найсвятішим обов'язком українства по цей бік совітського кордону у відношенні до України в московським ярмі. Поважним кроком в напрямі належного устійнення відносин між проводами поодиноких частин українства була подана свого часу в «Тризубі» заява, що єдиним осередком, компетентним в справах совітської України в Європі є національний уряд УНР, тако-ж як і відповідальними проводами українського населення в поодиноких європейських державах являються їх дотичні парламентарні представництва.

Устійнення спільної української політичної тактики в Європі тепер тим більше необхідне, що московофільські політичні чинники та їх преса в різних державах Європи розпочали справжній похід проти справи української самостійності, який треба належно стрінути. Дати-ж належну відсіч спеціально нападам ворожої нам преси можна лише виходячи із спільних засад нашого відношення до Європи, себ-то політичних сил, що її, на нашу думку, заступають. Такою політичною засадою є перед усім те, що борючись за нашу державну самостійність, являємось ми авангардом Європи в боротьбі її проти Московщини. З погляду цієї засади кожний, хто виступає проти нашої самостійності чи висловлює лише сумнів відносно нашого права на неї, є не лише нашим противником, а й противником цілої протимосковської Європи. Нічого не може бути хибнішого, як намагання виправдатися перед ворогом чи перекопати його; досвід українсько-московської боротьби мусів-би розвіяти кожний сумнів відносно цього. Але ці наші «оправдання» можуть бути не лише зайвими,

а й шкідливими, коли вони можуть викликати якісь непорозуміння між нами та іншими учасниками протимосковського фронту Європи. На напад мусимо відповідати лише нападом. Що-ж до сумнівів відносно якоїсь можливої залежності України від якоїсь з європейських держав, то піднесення цього питання в часі, коли Україна стогне в московськiм ярмі, є звичайною провокацією, що має на меті викликати суперечку про українську справу в політичних колах Європи, які творять її протимосковський фронт. Відповідю на це може бути лише вказання на те, що сучасні й майбутні відносини України до інших держав буде устійнено в межах цього фронту. Не ми винні щось Європі, а вона нам, не просити маємо, а жадати того, що нам належиться. І найменше мають до говорення в українській справі ті кола, що завинили колись підтриманням московської реакції, а тепер обстоюють, наприклад, вдержання франко-московського пакту.

Чим менше можливості маємо провадити полеміку проти ворожих нам елементів в Європі, тим більше значіння має якість того, що маємо можливість сказати. Але не можемо не звернути уваги на той ненормальний і для цілої справи дуже шкідливий стан, що саме ті українські чинники, які мають можуть і повинні сказати найбільше Європі в українській справі, а саме заступники України, окупованої Московщиною, мають найменше можливості для цього. Коли порівняємо те, що друкується українською мовою на українських землях та на еміґрації, а спеціально в Америці, із зникаючою кількістю того, що українці видають чужими мовами, то іноді може огорнути непокій за долю української справи в Європі.

Але питання української інформаційної акції в Європі є лише частиною більшого й загального питання про співробітництво інтелектуальних верхів велико-української еміґрації з керівними колами українських земель по цей бік совітського кордону. Маю тут на увазі не ту відокремлену, звичайно дуже корисну для обох сторін, співпрацю наддніпрянців у західно-українській пресі та громадянстві, а організовану, планову і послідовну співпрацю провідних кол української еміґрації в Європі з кравими чинниками. Коли де-які кола західно-української еміґрації гадають, що вони навіть без мандату власного краю не лише управнені, а й компетентні виступати і промовляти від імени Великої України, то це в кращім випадку політична помилка, яка може багато пошкодити українській справі в Європі. Знати українсько-московські відносини, так мовити, ззовні ще не вистачає; в цей спосіб їх знають, спеціально в Німеччині, не гірше, а подекуди й краще самих українців; але для того щоб розуміти їх, треба мати традиції не кількох місяців чи двох десятків років, а цілих віків українсько-московської боротьби. І такого зрозуміння української справи спеціально ті західно-українські емігранти, що проголошують свій монополі на заступництво цілої української нації перед Європою, можуть мати найменше.

Для належного зорганізованого співпраці еміграції і краю-го українського громадянства та слушного розподілу компетенцій і функцій повинна зробити, розуміється, кожна сторона все від неї залежне. Але можливості пристосовання і потрібної перебудови невеликого і нескладного відносно еміграційного апарату без порівняння більші, ніж краєвих установ і організацій, кермованих майже виключно місцевими внутрішніми потребами. Пристосовання національно-політичного апарату української еміграції до нових завдань тим легше, що ходить властиво лише про її інтелектуальну верхівку. Не можна забувати без шкоди для української справи того, що наддніпрянська еміграція може мати перед усім і головно інтелектуальну вартість. Розпорошена по кількох державах, і в межах кожної з них, як фактична, себ-то в разі потреби і збройна сила, наша еміграція не стоїть ні в яким чисельнім відношенні до мільйонів українського населення в безпосереднім сусідстві з совітською Україною. Про значіння нашої еміграції, а особливо її національної еліти, що брала участь в останній українсько-московській війні, по повероті на Україну не говорю тим часом цілком свідомо, бо спочатку треба вибороти можливість цього повороту.

Можна справді говорити під де-яким оглядом про національно-політичну вищість еміграційного елементу, що має традиції боротьби проти Московщини та спромігся виховати в них і дітей, вирятованих з України чи народжених на чужині, що мають властиво творити найціннішу частину еміграції. Але вартий повороту на Україну властиво той, хто не «чекає» на нього, а бере чинну участь в його приготуванні, готуючись тим самим і до своєї майбутньої ролі на Україні. Чи такий активний елемент на еміграції вже весь змобілізовано?

Ця повна мобілізація національних сил української еміграції була б новим поважним доказом перед українським громадянством і перед Європою того живого органічного зв'язку, який існує між українською нацією під московською окупацією та національним урядом УНР. На українських землях еліта української еміграції має свою спеціальну місію посилити великоукраїнський напрямок національного руху, що має своїм завданням одбудування української державности на території, визволеній од московського панування. Спільними-ж лише зусиллями зможуть зайняти українці належне їм місце в протимосковському фронті в Європі.

М. Данько

I

Українсько-чеська ідилія, яку на шпальтах чеської преси хотіли встановити публіцисти другої республіки, на протязі останніх тижнів зазнала різкої зміни. Сантиментальні статті з виявами симпатії до української державности, що будується на Карпатській Україні, зникли. Так само майже цілком перестала подавати чеська преса відомості про те, що діється на цій частині нашої землі, хоч і належить вона до Чехо-Словацької держави. Різко змінилось відношення рядового чеського обивателя до української справи взагалі; ще перед місяцем він виявляв гаряче заінтересовання Україною і був переконаний, що його покличуть в майбутню Українську Державу в ролі культуртрефера і цивілізатора, очевидно, з таким удержанням, яке відповідає прославленим багатствам України і високим чеським кваліфікаціям, відносно яких кожен пересічний чех надзвичайно високої думки. Тепер це відношення стало таким, як було за часів Бенеша; холодно-здержаним, і, як переказують, одному з промовців на академії 22 січня в Празі довелось робити пояснення відносно своїх думок про українську державність в дирекції поліції.

Чому-ж це квіти чесько-української приязні, які несподівано були розцвіли так пишно, раптово зів'яли? Все лихо йде з Карпатської України. Чехи для неї знайшли прекрасного генерал-губернатора, чеського генерала-легіонера; його призначення, як констатував один з органів партії народної єдності «Národní Listy», знайшло прихильний відгук в закордонній пресі, репрезентованій «Русским Голосом» у Львові, а карпатські українці не тільки не оцінили цього слов'янського посунення центральної влади, не тільки не виявили ентузіазму, а навпаки — зайняли до цього різко-негативне становище.

Залишаючи фейлетонний стиль, треба констатувати, що справді чесько-українські відносини в останні тижні зазнали певної кризи. Очевидно, не треба брати її надто поважно. Перше за все через те, що ця ідилія була репрезентована взагалі лише газетними статтями, з одного боку, і фантастичними надіями дезорієнтованого чеського обивателя, з другого боку. Поважнішого ґрунту під нею не було; адже-ж вартість писань чеської журналістики така компетентна людина, як впливовий журналіст Пероушка, оцінює коротко й ядерно: «противно тепер читати чеські газети». Українська державність на Карпатській Україні зважилась на голови чехів, як грім з ясного неба. Закарпаття для чехів, хоч і входило воно до Чехо-Словацької держави двадцять років, — було в повному розумінні цього слова terra incognita. Була це для них тільки земля без імені, край примітивних Гардубалів і романтичних розбійників à la Микола Шугай, який мав стати тереном культурної і господарської експансії чехів. Що одні чеські групи фаворизували на Закарпатті ruský směr (російський напрямок), а другі — український, було це другорядною хатною суперечкою, яка не перешкождала всім їм разом, беручи участь в урядовій коаліції, здійснювати на Закарпатті курс яскраво висловленої чехізаційної колонізаторської політики, за який всі вони несуть відповідальність. Раптом «земля без імені» заговорила твердим і виразним українським словом, проголосила свою державність, виявила своє виразне небажання йти у мад'ярські обійми, куди її провадили ті люди й групи, які перебували в спеціальному фаворі у чехів на протязі останніх років. Чеські чинники опинились в повній дезорієнтації. З одного боку, недоцінюваний і зневажуваний ними український «směr» врятував Закарпаття для Чехо-Словацької держави, а з другого боку, проголошення української державности означало, що до десятків тисяч невдалих чеських колонізаторів із Судет і Словащини приєднаються нові сотки з Карпатської України. Почалась типова для чеської політики гра на два фронти. Прага рішила виступити в полі оборонця ніби переслідуваного на Закарпатті «ruského směru»,

репрезентовано на разі, після арешту Бродія і втечі Фенцика, аграрницькими послами Косаєм і Бачинським. При організації уряду Берана і одночасному встановленні влад Словаччини і Карпатської України третій міністр Закарпаття призначений не був. Прага конче хотіла, щоб третім міністром був москвофіл, але наразилась на рішучий спротив Хусту. Після того, коли Празі коло половини січня вдалось більше менше налагодити свої відносини з Словаччиною, вона спробувала перейти у наступ, і без порозуміння з владою Карпатської України призначила третім карпатським міністром чеха — генерала Прхалу. Судячи з повідомлень чеської преси, цей бравий генерал мав їхати на Закарпаття з функціями генерал-губернатора старих добрих російських часів; він мав обняти міністерство внутрішніх справ, встановити там замість «українського революційного безладдя» чеський колоніальний порядок, перевести вибори — словом відновити в повній мірі порушене чеське status quo ante.

Треба відмітити, що революційний переворот на Карпатській Україні, не зважаючи на всі труднощі, в які була поставлена ця країна, відбувся на диво гладко і безболісно. Окремі ексцеси, неминучі в революційний час, які мали там місце, абсолютно не надаються до порівняння з тим, що відбувалось на Словаччині. Українська влада і населення виявило величезну тактовність і здержаність як що-до чехів, так і других меншин Закарпаття. Проте уряд Берана зважився що-до Закарпаття на такий крок, який він не дозволив собі що-до Словаччини.

Подорож чеського Мальбука до Хусту не належала до переможних, і голова центрального уряду Беран мав можливість переконатись, що не можна поводитись із Закарпаттям, як у своєму мастку. Приїхавши в двадцятих числах січня до Хусту, генерал мусів на другий день від'їхати назад до Праги. Він довідався, що його призначення відбулось без згоди Хусту і що бачити його там міністром внутрішніх справ ніхто не бажає. Одночасно з цим уряд Карпатської України зробив ряд заходів, які мали Празі виразно показати, що він є паном на своїй землі. Був виданий закон про вибори до сойму Карпатської України і вибори призначено на 12 лютого; було видано розпорядження про роспуск політичних партій, діяльність яких припинена ще перед тим, наказ про заборону носити державні відзнаки, крім українських; було звільнено всіх чеських жандармів у Хусті і Сваляві; по цілій Карпатській Україні відбулись величезні спонтанні маніфестації проти призначення до уряду Карпатської України міністра-чеха. Тим часом чеський генерал «урядував» в Празі і лише після приїзду сюди міністра Ревая й його переговорів з центральним урядом одержав, після двох тижнів, можливість виїхати на Закарпаття вже в скромній ролі міністра комунікації.

Коли закарпатський уряд в цій справі пішов на певний компроміс, треба пояснити те чим, що тут, як і давніше, виявив він велике почуття реальності. Карпатську Україну охороняє чеське військо, і не при дислокації її кордонів і їх неурегульованості має не останнє значіння; при відсутності власної озброєної сили з цим фактом уряд не міг не рахуватись. З другого боку, близьке скликання сойму і зв'язана з тим демісія уряду ставлять урядуванню чеського генерала, очевидно, дуже короткі часові межі.

На разі, конфлікт Прага-Хуст може уважатись тимчасово полагодженим. Але не може підлягати сумніву, що цей конфлікт не буде останнім. Політики, виховані в школі Бенеша, хоч і виступають вони тепер під зміненим партійним прапором і з перелицьованими гаслами, напевно ще нераз виявлять своє централістичне обличчя. І лише рішуча й певна постава населення Карпатської України може забезпечити права Української Держави в складі Чехо-Словацької федерації.

На закінчення епізоду про похід чеського генерала з Праги до Хусту два слова з приводу того, як реагувала на цю подію німецька преса. В німецькій пресі, спеціально в «Völkischer Beobachter», справа ця знайшла дуже докладне і повне освітлення, в якому виразно зазначені були симпа-

ті до позицій карпатського уряду і негативна оцінка становища Праги; в цій останній газеті, окрім того, була вміщена вступна стаття на цю тему, де ясно і недвозначно було поставлено всі крапки над і. Урядові особи і преса другої республіки, звичайно, дуже чулі на німецьку опінію, на цей раз не зареагували на це в жадний спосіб. Що має означати це поступовання, покажуть очевидно майбутні події.

В. Кондачук

У К Р А І Н С Ь К А   С Т А Н И Ц Я   В   К А Л І Ш І

Українська Станиця в Каліші відіграла свою помітну роль в житті частини української еміграції, якій судилося перебувати у Польщі. Станиця з часом поволі зменшувалась і тепер представляється вже зовсім невеликим осередком українського життя на чужині. Проте для історії нашої еміграції цікаво коротко занотувати перебіг життя Станиці, через яку пройшло так багато наших вояків.

По ліквідації таборів інтернованих в Шепіорно і Каліші на підставі умови, підписаної 31 липня 1924 р. між Українським Центральним Комітетом та Міністерством Праці і Опіки Суспільної — частину зліквідованого обозу ч. 10 передано до розпорядимости Українського Центрального Комітету і утворено Українську Станицю при м. Каліші.

На чолі Станиці поставлено правління її, яке призначено УЦК в складі: голова правління ген. В. Сальський, заступник голови ген. В. Куц, члени правління — ген. Г. Базильський, ген. П. Шандрук, ген. Змієнко В. і представник від Інвалідів сотн. Рогоза. Секретарем правління призначено адм. сотн. К. Баліцького, для технічного догляду за бараками Станиці — підполк. В. Бокітька, начальником сторожі — підполк. Т. Шкарупу, референтом харчово-річевим — підполк. Г. Деменка, завід. харчевим склепом адм. хор. П. Собка і завід. хлібопекарнею адм. сотн. В. Кравчука. В такому складі розпочала своє існування Українська Станиця, маючи 548 осіб, яких передано з табору інтернованих, і 219 осіб, що не ввійшли у список, але-ж клопотання про залічення яких до Станиці було порушено.

Крім вищезгаданої адміністрації були в станиці ще й нижчі службовці числом до 20.

Обов'язки правління станиці було окреслено регуляміном, затвердженим УЦК, а обов'язки адміністрації — інструкціями, які видавало правління Станиці.

Правління Станиці посідало своє господарство, мало 4 коней, ріжний інвентар та інше. Субсидії одержувавно від УЦК, які розподілялося на чергових засіданнях правління під головуванням голови, або його заступника. Потрохи склад правління й адміністрації мінявся.

У свій час членами правління були ген. Вовк А., ген. Шепель та ген. О. Козьма. Замієць підп. Деменка призначено ген.-хор. Білевича. Замієць Рогози представником від інвалідів призначено підп. Єрошука, а пізніше ген. Ніконова.

Після ген. Вовка членом правління було призначено ген. Дядюшу. Новими представниками від Спільки У. В. Інвалідів були: ген.-хор. О. Загородський, пізніший заступник голови правління Станиці, і полк. М. Садовський.

Далі в складі Правління Станиці перебували ген. П. Єрошевич, яко заступник голови правління, і членами правління проф. Андрієвський та інвалід д-р Васерис.

Після ген. Сальського головою правління Станиці було призначено ген. В. Куша, а заступником — ген. Загородського, членом-представником від інвалідів — підполк. С. Скрипку.

Пізніше головою правління Станиці був п. М. Ковальський, а членом-представником від Товариства Вояків — підполк. М. Харитоненко.

За той час зменшилось число працівників Станиці з огляду на зменшення субсидії на Станицю.

Далі головою правління Станиці було призначено ген. І. Омеляновича-Павленка, а прикінці полк. І. Литвиненка, що й повнить ті обов'язки й по день сьогоднішній, яко управитель Української Станиці в Каліші. Скасування правління Станиці і взагалі реорганізацію Станиці передано Головною Управою УЦК в 1936 році і сучасний склад адміністрації Станиці виглядає так: : управитель Станиці полк. І. Литвиненко, секретарь, він-же скарбник Станиці, адм. сотн. К. Баліцький, бухгалтер М. Єлісеїв, господар і він-же комендант сторожі поручч. Є. Дешко, та, крім того, керовничка дитячого садку п. С. Собко і 12 робітників. Коней Станиця посідає 2.

Управитель Української Станиці керує Станицею згідно з регуляміном, виданим Головною Управою УЦК, та інструкціями. В поміч управителя призначено двох представників від українських організацій: Товариства Вояків — підполк. М. Харитоненка, і від Спільки Інвалідів — полк. М. Шраменка.

Замешкує зараз в Станиці 277 осіб, себ-то старшин 62, козаків 50, жінок-емігранток — 53, жінок горожанок польських — 22 і дітей — 90. Господарем Станиці являється, як і раніше, Головна Управа УЦК.

Л.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

й читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, P a r i s 9)
відкрита в середу й четвер — 6-9 г., суботу — 4-8 і в неділю — 2-6

При Бібліотеці Музей С. Петлюри

В читальні 90 органів преси — журналів, газет, бюлетенів з різних країн, де живуть українці.

Книжки видаються додому. За читання 5 фр. у місяць (за одну книгу) і 25 фр. безпеки.

Коштом читача висилаються книги тако-ж і на провінцію.

ХРОНІКА

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

У Франції

З життя Укр. Бібліотеки імені С. Петлюри в Парижі

Грошеві пожертви на Бібліотеку за місяць жовтень м. р. надійшли від таких осіб та організацій: Бібліотека-Клуб в Бійянкурі — 32 фр., філія Військового Т-ва в Альгранжі — 49 фр., Укр. Громада в Крест — 20 фр., Ред. «Тризуба» — 300 фр., Т. Кочеркевич — 50 фр., Іван Гаврилюк — 20 фр., Юрій Яковлів — 32 фр., пані Галина Лашенкова — 100 фр., в річницю смерті свого батька, проф. Р. Лашенка.

До представника Бібліотеки у Польщі п. І. Липовецького поступило від: Укр. Бібліотеки-Читальні в Сарнах — 6.50 золотих, Івана Когутінського — 5 зол., Кооперативи «Суспільний Промисел» у Львові — 25 зол., Відділу УЦК в Барановичах — 9 зол., Відділу УЦК в Рейовці — 10 зол.

За місяць листопад: од Павла Черкаського — збірка в Омекурі — 80 фр., С. Кремнія — 25 фр., Ред. «Тризуба» — 300 фр., Полк. Гната Порохівського з Бухарешту — 100 фр., Є. і В. Прокоповичів, замість квітів на могилу генерала Змієнка — 100 фр., відвідувачі читальні Бібліотеки — 41 фр.

За місяць грудень: Редакції «Тризуба» — 300 фр., до представника Бібліотеки у Польщі п. Липовецького поступило від Відділу УЦК в Білостоці — 7.50 зол., Відділу УЦК в Іновроцлаві — 6 зол., збірка підчас академії в пам'ять хрещення України, Бібліотеки Відділу УЦК в Познані — 1 зол., Союзу Українок-Емігранток у Польщі — 15 зол., Поіменні списки жертводавців,

що зложили датки з нагоди різдвяних та новорічних свят було вже подано давніше.

Всім жертводавцям та прихильникам Рада Бібліотеки висловлює свою глибоку подяку.

У Польщі

— Свято 22 січня у Варшаві. Академія в 21 річницю проголошення української державности відбулася у Варшаві цього року досить скромно, в салі Варшавської Консерваторії, 29 січня с. р.

Розпочав академію піснею «Живи, Україно» Національний Хор ім. Лисенка в Варшаві під орудою полк. С. Сологуба. З суттєвим рефератом виступив д-р Микола Ковалевський, порівнюючи шанси української справи в добу останньої державности й сьогодні та розглядаючи всестороннє сучасне міжнародне становище. Українська державність — її незаперечне відродження в скорому часі — це питання, що з самої логіки подій знайде свою розв'язку. Тому референт уважав за відповідне відчитати ті місця з IV Універсалу, в яких закликається український народ до напруження всіх сил та витривалої праці.

Решту програми виповнило кілька виступів хору з гарними багдюрими піснями, добре також виконаними. Закінчено академію співом спільно всіми присутніми національного гімну.

— З життя Корпорації «Запорозжжа» у Варшаві. В суботу, 21 січня с. р., відбулись у домівці Корпорації «Запорозжжа» урочисті сходи з приводу 21 річниці проголошення незалежности Української Держави. Вступну промову до численно зібраних запорожців та гостей виголосив кошовий, даючи в ній загальний огляд

української справи в сучасний момент та висловлюючи віру, що це вже останнє свято незалежності на чужині. Тому сьогоднішній річниці присвячено реферат, визначений на одну з програмових Козацьких Рад, на тему: «Історія української державности».

Після промови розпочато академії співом гімну Корпорацію «Запорозжя» — «Гей, нумо, хлопці, до зброї!» Реферат про українську державність відчитав студент історії козак Григорій Самчук. В рефераті виставлено всі державні моменти української нації, що дають, так би мовити, «вивід прав» на державне існування українського народу. Шкода одначе, що тема була вхоплена тільки конспективно й мало поглиблена в державно-філософичному напрямку. Сходини закінчено співом національного гімну.

— З життя Відділу УЦК в Межиріччі. В неділю, 22 січня с. р., в 21 річницю проголошення самостійности Української Народньої Республіки, в помешканні голови культурно-освітньої секції Межирічської колонії п. Ляковського відбулися урочисті сходини членів колонії, на яких п. В. Зоренко виголосив доповідь про значіння IV Універсалу Української Центральної Ради. По доповіді маленька З. Ляковська продекламувала вірш Т. Шевченка «Обніміте, брати мої». Змістовний реферат надав сили та надії на кращу будуччину.

— В неділю 29 січня в тому-ж помешканні відбулися сходини членів Межирічської колонії для вшанування пам'яті молодих героїв, полеглих під Крутами. Короткий реферат про героїв Крут прочитав п. В. Зоренко. Присутні вшанували їх пам'ять вставанням.

— З життя Білостоцького відділу УЦК. 18 грудня м. р., у власній домівці відбулися сходини УЦК в Білостоці, присвячені 950-тю хрещення України. На сходинах тих інж. С. Момот виголосив глибоко змістовну й цікаву доповідь, в якій подав історичні дані, що торкаються обставин, в яких відбу-

лося хрещення України та з'ясував значіння тієї події, а на закінчення зачитав історичну фантазію О. Білоусенка: «На київських горах».

Додержуючись старих народніх звичаїв, за прикладом минулих літ, 6 січня с. р., зібралась Білостоцька колонія у своїй домівці на козацьку святу вечерю. Зійшлася досить значна громада, в якій не бракувало майже нікого з тих, що беруть активну участь в житті колонії. За товариською гутірною та біжучі теми та співами колядок і козацьких пісень, бесіда затяглася далеко за північ. Під час вечері не бракувало нічого з традиційних українських потрав, які з великим накладом праці і клопоту приготовлено було під доглядом спеціальної комісії на чолі з п. Фалотинським і при дуже активнім, хоч і не офіційнім, дорадництві п. Морозові.

Сучасне становище української справи в Україні і на міжнародньому терені відбилосся і на перебігу розмов при вечері. Загальний настрій був урочисто-піднесений, у кожного відчувалася не тільки надія, але й певність, що вже зовсім близький той час, коли українці самі могутимуть рішати про долю своєї батьківщини та боронити її із зброєю в руках.

Тому голова Відділу полк. Л. Писанюк, згадавши у вступнім слові про значіння збереження народніх звичаїв, яко національних традицій, бажав усім присутнім наступну святу вечерю спожити в колі своїх найближчих в Україні. Сотн. В. Будзілло, який у перший раз був на такій козацькій куті Білостоцького відділу, підкреслив організованість і єдність Білостоцької колонії та бажав усім швидкого повороту туди, де завжди перебувають вони думками і серцем.

— Панахида в річницю Крут у Варшаві. Заходами українського студентства в Варшаві відслужено 29. I. с. р., в нижній церкві варшавського собору, панахиду за душі юних героїв з-під Крут. Служило три священники українською мовою. Перед крило-

сом усталились в своїх барвах представники Української Студентської Громади з прапором та Кі! Запорожжя. Підземелля сабору не змогло помістити всієї молоді та громадянства, що прийшли віддати поклін героям.

— Із Союзу Українок-Емігранток у Варшаві. Союз Українок-Емігранток у Варшаві відновляє знову секцію червоного хреста. Особливо в сьогодняшній мент належить привітати цей почин з великим признанням.

У зв'язку з відновленням секції, в середу, 25 січня с. р., на сходинах її виголошено д-ром Ю. Липою доповідь на тему: «Зіслрство в лічниці».

Клубові сходини С. У.-Е. відбуваються регулярно що-середи з багатого, відчитовою програмою.

— Фондерт української пісні у варшавській консерваторії. В суботу, 28 січня с. р. відбувся в варшавській консерваторії вечір української пісні та думи, на якому виступили: співак Тисяк, бандурист Сингалевич та молоденька піаністка Леся Вахнянинівна. Всі виступи були рясно нагороджувани оплесками. В програмі ввійшли композиції визначніших українських композиторів, народні й стрілецькі пісні та думи. Особливе враження зробила заспівана п. Тисяком пісня »Засумуй, трембіто» та «на біс» — «Синя чічка». Техника гри на бандурі п. Сингалевича з'єднала собі симпатію всіх. Бандурист був без кінця викликуваний на біс, розбуджуючи загальну веселість знаним «Киселиком» на закінчення. Загальне признання всіх здобула собі прекрасним акомпаніаментом п. Леся Вахнянинівна, студентка Варшавської Консерваторії.

Гостей, на жаль, було небагато. Переважала більше молодь. Можна було бачити тако-ж деяких чужинців.

— Українські вечірки у Варшаві. Карнавал використовується в той спосіб, що час від часу організується танцювальні вечера. Останнім ча-

сом відбулися вже вечірки в Союзі Українок та заходами Укр. Національного Хору ім. Лисенка, (4. П. с. р. в салі Східного Інституту). Як зачуваємо, поки карнавал скінчиться, буде влаштовано ще кілька українських забав у Варшаві. М. и. готувлять ся тако-ж до вечірки студенти.

В.

« Україна — ключем Європи »

1 лютого с. р., відбулися в домі сера Фр. і леді Нюнес ширші сходини Товариства Близького і Середнього Сходу, на яких п. Ланселот Лотон, редактор квартальника «Контемпорари Рашія» (Сучасна Росія), відомий економіст і автор поважних праць, виголосив лекцію на тему «Україна — ключем Європи».

Предсідником сходин був д-р Трейсі Філіппс, бувш. губернатор одної з британських колоній і знаток східне-європейських справ.

На початку подав п. Лотон короткий історичний огляд українських змагань, закінчуючи його заувагою, що британський круги повинні далеко уважніше слідкувати за розвитком української проблеми, студіювати їхні домагання, хоч би тільки з тої одної причини, що докладне знання тих справ лежить в інтересі Великої Британії. Це ясне, що коли повстане сильна і незалежна Українська Держава, то вона автоматично стане заборолом проти наступу Азії, як тако-ж запевнить вдержання європейської рівноваги.

Присутні — біля двохсот осіб, між ними представники дипломатичного корпусу, британських урядових кол, журналістів та інших, — прийняли лекцію п. Лотона надзвичайно прихильно (за винятком де-кого з присутніх москалів та поляків). Лекція п. Лотона визначалася великим знанням української проблеми та східне-європейського питання взагалі.

Цінні зауваги подав тако-ж предсідник, д-р Трейсі Філіппс, розвиваючи модерне поняття «на-

ції» і нав'язуючи його до українського питання. «Природні грядиці, як ріки, гори, сьогодні втратили своє значіння. Тепер поняття грядиць нації опрeдeлюють зовсім інші чинники. Спільні бажання даного народу, спільні економічні інтереси, етнографічна спільнота — це чинники, які креслять тепер грядиці».

«Дуже важним фактором у розвитку сили й свідомости якоїсь нації — каже п. Філіппс — являється, хоч це може й звучить неймовірно, гнет, якому нація підпадає. І коли взяти справу з такого боку, то найкращими приятелями українців — є їхні вороги!»

По лекції зав'язалася дуже жива дебата, в якій брали участь представники всіх заінтересованих чинників.

«Ледви чи може хто сумніватися, — закінчив п. Лотон, — що жива нація, скоріше чи пізніше мусить добути те, до чого вона стремить. І тому власне українське питання заслуговує вповні на те, щоб за ним докладно слідкувати».

(У к б ю р о , Лондон).

Про українські справи в англійській пресі

Протягом останніх місяців помістила англійська преса довгий ряд цікавих статей на українські теми. Де-які чисто інформативні, де-які пристосовані до напрямку даного часопису.

(У к б ю р о , Лондон).

КНИЖКИ НА ШЕВЧЕНКІВСЬКІ ДНІ

1. Дуже гарна книжка про Т. Шевченка для чужинців з загальним, коротким, дуже виразним оглядом українського національного відродження й з увагою на давні й новіші європейсько-українські культурні взаємини. Написав відомий наш учений Д. Дорошенко. фр.
Німецьке видання «Schewtschenko, der grosse ukrainische Nationaldichter». 6.—
Французьке видання «Chevtchenko, le poète national de l'Ukraine» 6.—
Англійське видання «Taras Chevchenko, the national poet of the Ukraine». 6.—
2. Т. Шевченко. — КОБЗАР. Перше повне народне видання за редакцією проф. В. Сімовича, з життєписом і портретом Т. Шевченка. 25.—
3. Акад. проф. д-р С. Смаль-Стоцький. «Т. Шевченко — співець самостійної України». 2.—

Продаж по всіх українських книгарнях. Де нема, звертатися на адресу:

Е. У г о в у ј , Р г а h a - V i n o h r a d y , C h o d s k á u l. 16. T c h é c o - S l o v a q u i e

ВИДАВНИЦТВО «ДНІПРОВІ ПОРОГИ»

Нова книжка:

О. Лятуринська.

Перша збірка поезій.

Г У С Л А

Ціна 5 франків.

Продаж по всіх українських книгарнях. Де нема, звертатися на адресу
Е. У г о в у ј . Р г а h a - V i n o h r a d y , C h o d s k á 16. T c h é c o - S l o v a q u i e.